

Yayın Tanıtımı / Review

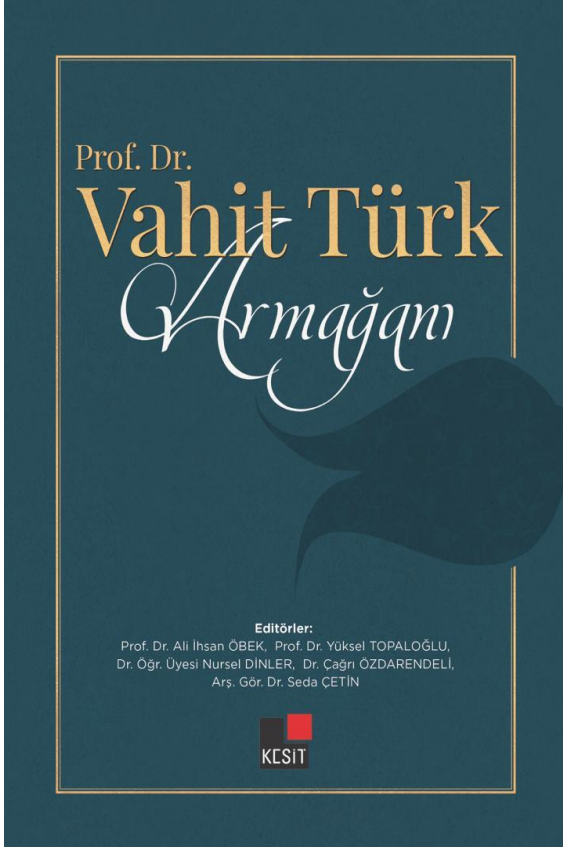
Prof. Dr. Vahit Türk Armağanı,
Editörler: Öbek, Ali İhsan-Topaloğlu,
Yüksel-Dinler, Nursel-Özdarendere,
Çağrı-Çetin, Seda.
Kesit Yayınları, İstanbul, 2020.
ISBN 978-625-7698-14-6, 1188 s.

Araş. Gör. Çağla BARİKAN TOPÇİ

İstanbul Kültür Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

E-posta: c.barikan@iku.edu.tr

Orcid: 0000-0003-0034-5386

Türk dil bilimcisi, yazar, akademisyen Prof. Dr. Vahit Türk, 12.06.1960 tarihinde Sivas'a bağlı Gürün ilçesinin Sarıca köyünde dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı. 1978 yılında, yüksek öğrenimine Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde başladı. 1983'te Türk Dili kürsüsünde Prof. Dr. Zeynep Korkmaz danışmanlığında "Hüseyin Nihal Atsız'ın Ruh Adam Romanının Dil ve Üslubu" başlıklı tezini hazırlayarak mezun oldu. 1985'te Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde başladığı yüksek lisans öğrenimini, Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun danışmanlığında "Hatiboğlu'nun Bahrü'l-Hakayık'ı (Transkripsiyon)" başlıklı tezini hazırlayarak tamamladı. 1987'de, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında doktora öğrenimine başladı. Prof. Dr. Tuncer Gülensoy'un danışmanlığında "Nevâ'i Mecalisü'n-Nefa'is Metin-İnceleme" başlıklı tezini hazırlayarak 1990 yılında mezun oldu. Türk diline gönül veren, bu sahada birçok uzman ve doktor yetiştiren Türk, yaklaşık kırk senelik meslek yaşamında Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde ve Kazakistan'da görev yaptı. Hâlen, İstanbul Kültür Üniversitesinde Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde görevini sürdürmektedir.

Türklük bilimi sahasında Ali Şir Nevâyî çalışmalarıyla önemli bir boşluğu dolduran Türk, Nevâyî'nin bir dizi eserini günümüz Türkçesine aktararak XXI. yüzyıl

okuruyla Nevâyî'yi tanıştırdı. "Düşünce, akıl, zihin" kavramları üzerinden Türkçenin anlam bilgisi üzerine yoğunlaştığı çalışmaları, tarihî metinleri temel alan köken bilgisi, biçim bilgisi, ses bilgisi üzerine çağdaş Türk lehçeleri ile yaptığı karşılaştırmalı çalışmaları, bilgi felsefesi ve dili içine alan disiplinler arası çalışmaları, kültür ve edebiyat üzerine kaleme aldığı çalışmaları, Kazak Türkçesinin önemli aydınları ile ilgili yaptığı çalışmaları ile çevirileri ve burada tek tek sayılamayacak birçok değerli çalışması bilimsel dergilerde, kitaplarda yayımlandı. Türk'ün çalışmalarının derin bir okyanus olduğunu öğrencisi Prof. Dr. Ömür Ceylan, "Hocamla Bir Ömür" başlıklı hatıra yazısında şöyle dile getiriyor:

"Gariptir; hocamı yenilerde tanıyanlar onu çoğunlukla Nevâyî ve Çağatay Türkçesi metinleri ile birlikte düşünürler; bense geçmişe baktığımda üzerine onun gölgesi düşmemiş tarihi bir metin hatırlayamıyorum." (s. 77)

2021 yılının Mart ayından itibaren raflarda yerini alan Prof. Dr. Vahit Türk Armağanı, Prof. Dr. Ali İhsan Öbek, Prof. Dr. Yüksel Topaloğlu, Dr. Öğr. Üyesi Nursel Dinler, Dr. Çağrı Özdamar ve Arş. Gör. Dr. Seda Çetin editörlüğünde Kesit Yayınları tarafından bilim dünyasının istifadesine ve meraklıların ilgisine sunuldu. Prof. Dr. Vahit Türk'ün öğrencileri tarafından 60. yaş günü armağanı ve bir şükran nişanesi olarak hazırlanan bu değerli külliyyat, Türklük bilimi sahasındaki yetkin araştırmacılar tarafından kaleme alınmış birbirinden değerli sekseni aşkın yazıdan ve üç ana bölümden oluşmaktadır.

Eser, Prof. Dr. Yüksel Topaloğlu tarafından kaleme alınmış olan "Prof. Dr. Vahit Türk Hayatı, İlmî Şahsiyeti ve Eserleri" başlıklı yazı ile okuru karşılamaktadır. Açıklayıcı ve içten bir üslubun hâkim olduğu söz konusu yazıda, Prof. Dr. Vahit Türk'ün doğup büyüdüğü yer, çocukluk yılları, ailesi, öğrenim yılları, çalışma hayatı, düşünce dünyasına dair ayrıntılı ve dikkat çekici bilgilere yer verilmiştir. Söz konusu yazının devamında Prof. Dr. Vahit Türk'ün eserlerinin; "kitaplar, bilimsel makaleler, kitap bölümleri, ansiklopedi maddeleri, gazete yazıları, bildirimler, yönettiği yüksek lisans tezleri ile doktora tezleri" başlıkları altında bibliyografik künyeleri verilmiştir. Bu bölümü "Hatıralar" başlığı altında Türk'ün görev yaptığı kurumlarda, iş arkadaşları, ailesi ve çocuklarıyla birlikte yer aldığı çeşitli fotoğraflarla örülmüş albüm takip etmektedir.

Eserin ikinci bölümünde "Hatıra Yazıları" başlığı altında Prof. Dr. Mehmet İsmayıl'ın "Vahit Türk ve Türkçenin Coğrafi Dil Ufukları", Prof. Dr. Muhsin Macit'in "Vahit Emmi Neyliyek?", Prof. Dr. Ozan Yılmaz'ın "Bir Hocadan Daha Ötesi", Prof. Dr. Ömür Ceylan'ın "Hocamla Bir Ömür", Doç. Dr. Hatem Türk'ün "Tohma'nın Kenarından DTCF'ye Ülkücü Bir Aydın: Vahit Türk'ün Ailesi, Çocukluğu ve Gençliği", Dr. Öğr. Üyesi Cevdet Şanlı'nın "Kader Çizgisinde Vahit Türk Hoca İle Kesişen Yolumuz" yazıları yer almaktadır. Bu yazılarda okuyucu, dostlarının ve

öğrencilerinin dilinden Türk'ü daha yakından tanıma fırsatı bulur. Onun henüz genç bir asistanken hoca olduğu, "Ders, hocanın namusudur!" sözündeki idealist tavrı, bozkır semalarında gezindiği derslerinde Türk'e ve Türklük bilimine duyduğu aşkı, bu satırlar arasında gizlidir.

Eserin üçüncü bölümü "Makaleler" başlığı altında yer alan yetmiş dokuz yazıdan oluşmaktadır. Bu bölümde yer alan bilimsel yazılar Türklük biliminin hemen her sahasından özenle derlenmiş bir çiçek tarhi gibi Eski Türk Dili, Yeni Türk Dili, Yeni Türk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı, Halk Edebiyatı, Tarih, Kültür ve Sanat başlıkları altında okurun takdirine sunulmuştur. Eski Türk Dili başlığı altında on beş, Yeni Türk Dili başlığı altında yirmi üç, Yeni Türk Edebiyatı başlığı altında on altı, Eski Türk Edebiyatı başlığı altında dokuz, Halk Edebiyatı başlığı altında dokuz, Tarih, Kültür ve Sanat başlığı altında da yedi makale yer almaktadır.

Doğrusu bu eser, yazımızın başında kullandığımız "külliyyat" kelimesinin hakkını kelimenin tam anlamıyla vermektedir. Bir sayısında binlerce sayfalık yazılara yer veren bazı elektronik dergileri saymazsak belki on kadar dergide yer alacak miktarda makaleyi barındıran yaklaşık 1200 sayfa hacmindeki kitaptaki makaleleri başlık olarak da olsa burada zikretmek isteriz.

"Eski Türk Dili" başlığı altında Prof. Dr. Vahit Türk'ün "Türkçe Güzellemesi", Prof. Dr. Erhan Aydın'ın "Tonyukuk Gerçekten Vezir mi?", Prof. Dr. Ferruh Ağca ve Öğr. Gör. Dr. Kenan Azılı'nın "Eski Uygurcada 'Tekrarlı Karşılaştırma Formları' Üzerine", Prof. Dr. Murat Ceritoğlu'nun "N. İ. İl'minskiy'in 'Materialı K İzuçeniyu Kirgizskago Nareçiya' Adlı Eseri ve Bu Eserdeki Kazakça Dil Birimlerinin Sesçil Yönden Değerlendirilmesi", Prof. Dr. Şaban Doğan'ın "Bir Anlam Daralması Örneği Olarak 'Türk' (Yâdigâr-ı İbn-i Şerif Örneği)", Prof. Dr. Zeki Kaymaz'ın "Arapça-Türkçe Dil İlişkileri Bağlamında Türkçenin Arapçaya Etkileri Üzerine", Prof. Dr. Zikri Turan'ın "Türk Dilinde -sa Şekilli Ek(leşmeler)in Çözümlemesinin Esasları", Doç. Dr. Oğuzhan Durmuş'un "Çuvaşça'da 'Atasözü' Terimi", Dr. Öğr. Üyesi Duygu Yavuz Öz'ün "Edgü Sözcüğünün Tarihî Dönem Metinlerindeki Kullanımları", Dr. Öğr. Üyesi Nursel Dinler'in "Türk Dilinde Eş, Koş, Tuş Sözcükleri Örneğinde -ş Çokluk Eki", Dr. Öğr. Üyesi Rifat Gürgendereli'nin "Đorđe Popović'in Türkizmalar Sözlüğü: Turske I Druge Istočanske Reči u Našem Jeziku", Arş. Gör. Dr. Ayfer Aytaç'ın "Kutadgu Bilig ve Dîvânu Lugâti't-Türk'te Geçen Bir Gök Bilimi Terimi: Karakuş", Arş. Gör. Dr. Hülya Uzuntaş'ın "Dede Korkut Kitabı'nın Günbed Yazmasında Fauna II", Arş. Gör. Çağla Barikan Topci'nin "Muînü'l-Mürîd'de Geçen Alıntı Sözcüklerin Türkçe İşletime Sokulması", Arş. Gör. Selda Sandalyeci'nin "Tutunamayanlar'da Bilinç Akışı Tekniğini Sağlayan Cümlelerin Söz Dizimi Üzerine Bir İnceleme" başlıklı yazıları yer almaktadır. Ana hatlarıyla ifadece olursak bu kısımda, Köktürk Türkçesi, Eski Uygur Türkçesi, Karahanlı Türkçesi, Harezmi Türkçesi, Eski Oğuz Türkçesini kapsayan tarihî Türk lehçelerini temel alan makalelerle Kazak Türkçesi, anlam bilimi, biçim bilimi,

köken bilimi, dil ilişkileri, söz dizimi ve terim bilimi konulu çalışmalar bir araya getirilmiştir.

“Yeni Türk Dili” başlığı altında Prof. Dr. Ahmet Buran’ın “Yer Adlarındaki Değişmelere Aşağıçakmak Köyünden Örnekler”, Prof. Dr. Ali Yıldırım’ın “Örken Kelimesi ve Kökeni Üzerine”, Prof. Dr. Ayşe İlker’in “Tek Dillilik Temelinde Kaynak Kişilerin Söz’ü (Parole) İkili ve Çoklu Değişmelerle Kullanmaları Üzerine”, Prof. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ’ın “Atsız ve Köktürkçe Metinler”, Prof. Dr. Ercan Alkaya’nın “Sibirya Tatar Ağızları İle Başkurt Türkçesi Arasındaki Ortaklıklar Üzerine Bir Değerlendirme”, Prof. Dr. Hülya Arslan Erol’un “Suriye Türkmen Türkçesi Ağız Bölgeleri”, Prof. Dr. M. Fatih Kirişcioğlu’nun “Tulum Hoca Destanı Esasında Tasvir Fiiller”, Prof. Dr. Mustafa Öner’in “Rusya Türkleri ve Bağımsız Türk Dünyası (Dil Varlığı Üzerine Bir İnceleme)”, Prof. Dr. Nergis Biray’ın “Galım Jaylıbay’ın Mısralarında Karlag ve Alcir Kampları-Somutlaştırma: Tarih-Edebiyat-Sanat-”, Prof. Dr. Tuncer Gülensoy’un “TDK’nin ‘Türkçe Sözlük’ünü Yeniden Gözden Geçirmek”, Doç. Dr. Bülent Hünerli’nin “N. A. Baskakov-Karay Dili Araştırmalarının Durumu ve Yakın Dönemdeki Hedefleri”, Doç. Dr. Emine Atmaca’nın “Antalya ve Yöresi Ağızlarında Hayvan Adları ve Hayvancılık Kavram Alanları”, Doç. Dr. Hüseyin Durgut’un “Litvanya Tatarlarına Ait El Yazmalarındaki Türkçe Miraçnamede Bazı İmla Problemleri Üzerine”, Doç. Dr. Muharrem Özden’in “Eski Anadolu Türkçesinde Kullanılan Mental Fiillerin Günümüz Anadolu Ağızlarındaki Durumları Üzerine”, Doç. Dr. Nesrin Günay’ın “Türkçede Bir Söylem Belirleyicisi Olarak Acaba”, Doç. Dr. Sinan Güzel’in “Çuvaşçada Fiil Birleşmesi Kaynaklı Söz Varlığı”, Doç. Dr. Süleyman Kaan Yalçın’ın “Çağdaş Türk Lehçelerinde Uzun Ünlülerden Kaynaklanan İkiz Ünlüler”, Dr. Öğr. Üyesi Fatma Sibel Bayraktar’ın “Karı, Karı-; Koca, Koca-Sözcüklerinin Cinsiyet Ayrımına Köken Bilimsel Bir Yaklaşım”, Dr. Öğr. Üyesi Levent Doğan’ın “Saltıkname’de Edirne”, Doç. Dr. Salih Demirbilek’in “Aitlik Ekinin Yapısı Üzerine”, Dr. Öğr. Üyesi Uluhan Özalan’ın “Etimoloji Araştırmalarında Kavram Alanı ve Kuşku Kelimesi İçin Bir Etimoloji Önerisi”, Dr. Öğr. Üyesi Yasin Şerifoğlu’nun “Burnak/Taştepe Ağzında Şahıs Ekleri”, Arş. Gör. E. Serap Güvenek’in “3;0-4;0 Yaş Arası Çocuklarda Türkçe Edinimlerin Biçimsözdizimsel Çözümlemeleri” başlıklı yazıları yer almaktadır. Bu yazılarda genel bir ifadeyle ad bilimi, çağdaş Türk lehçeleri, Türkiye Türkçesi ağız araştırmaları, Türkiye Türkçesi grameri, ses bilgisi, köken bilimi, söz dizimi, söz varlığı konulu makaleler ve Doç. Dr. Bülent Hünerli’nin N. A. Baskakov’un “Sostyaniye i Blijayşiye Perspektivi İzuçeniya Karaimskogo Yazıka” başlıklı makalesini Rusçadan Türkiye Türkçesine çevirerek kaleme aldığı yazısı yer almaktadır.

“Yeni Türk Edebiyatı” başlığı altında ise Prof. Dr. Muharrem Dayanç’ın “Ömer Seyfettin’in Daniel’i”, Prof. Dr. Recep Duymaz’ın “Ömer Seyfettin’in Estetiği: 3) Estetik Değer/Sanat Eserinin Güzelliği”, Prof. Dr. Saadettin Yıldız’ın “Gıda ‘Kök’ten

Gelir: Necatigil, Gelenek ve ‘Balbal’ Şiiri”, Prof. Dr. Yüksel Topaloğlu’nun “ ‘Budist Bir Türkçü’: Aydemir”, Dr. Öğr. Üyesi Dinçer Atay’ın “ ‘Yüce Birey’ Ali Şîr Nevâî: Modern Özbek Romancılarından M. T. Aybek’in Nevâyî Romanında Arketipsel Görünümler”, Dr. Öğr. Üyesi Kayhan Şahan’ın “Ömer Asım Aksoy’un Atasözleri Sözlüğü Bağlamında ‘Başarı’nın Kavram Alanı”, Dr. Öğr. Üyesi Nazım Muradov’un “Bahtiyar Vahabzade’nin Ebülfez Elçibey Hakkındaki ‘Onun Gücü Xalqda Kəsəri Haqqda’ Şiirini Yapısal-Anlamsal Yönden Çözümleme Denemesi”, Dr. Öğr. Üyesi Tuncay Öztürk’ün “Kurmacanın Temel Meseleleri Bağlamında Selim İleri’nin Kumkuma Anlatısı Üzerine Bir İnceleme”, Öğr. Gör. Dr. Emir Ali Şahin’in “Sırât-ı Müstakîm Dergisindeki Yeni Lisan Tartışmalarının Kodları”, Dr. İsmail Alperen Biçer’in “Edebiyat Tarihçiliği Açısından Hüseyin Nihal Atsız”, Öğr. Gör. Dr. Tayfun Barış’ın “Lev Nikolayeviç Tolstoy’un Ölümünün 110. Yılı Münasebetiyle: Yusuf Akçura’nın L. N. Tolstoy’un Hayatına Dair Tespit ve Düşünceleri”, Arş. Gör. Dr. Ayşe Nur Özdemir’in “Halide Edip Adivar’ın Kenan Çobanları İsimli Eserinde Kitab-ı Mukaddes’in Anlatı Modeli Olarak Etkileri”, Arş. Gör. Dr. Barış Berhem Acar’ın “Narsist Bir Antikahraman Deniz’in Çağrışı Romanındaki Antikahraman”, Arş. Gör. Dr. Polat Sel’in “Bosna’dan Bir Soykırım Romanı Örneği: Zeynep Özmen’den Kanatsız Kumru”, Arş. Gör. Dr. Seda Çetin’in “A’mâk-ı Hayâl Romanında Öteki Sorunsalı”, Arş. Gör. Güler Uğur’un “Kültür Tarihçisi Olarak Refik Halid Karay: Taklitten Âdete Gündelik Hayat Örneği” başlıklı yazıları yer almaktadır. Bu yazılarda genel bir ifadeyle Türk edebiyat ve kültür tarihinin önemli şahsiyetleri, eserleri bağlamında değerlendirilmiş, bu şahsiyetler farklı ve yeni bakış açılarıyla ele alınmıştır.

“Eski Türk Edebiyatı” başlığı altında Prof. Dr. Ahmet Kartal’ın “Anadolu Selçuklularını Döneminde Kültür ve Edebiyat”, Prof. Dr. Ali İhsan Öbek’in “Ne Türkçedir Ne Değildir [Türkçe Yabancı Kelimeler Üzerine Notlar: 1]”, Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal’ın “Ahmed-i Dâî’nin Çeng-nâme’sinin (‘Uşşâk-Nâme) Yeni Bir Nüshası ve Nüsha Farkları”, Prof. Dr. Muhsin Macit’in “Nevâyî Divanlarının Meşhur Hattatları”, Prof. Dr. Müberra Gürgendereli’nin “Şiirden Şehire: Şehrengizlerde Edirne Tasvirleri”, Prof. Dr. Ozan Yılmaz’ın “Türk ve Fars Edebiyatlarında Kullanılan Ortak Bir Deyim Ter-Dest (Eli Uz)”, Doç. Dr. Gülçiçek Akçay’ın “Vatikan Apostolik Kütüphanesi 50 Numarada Bulunan Cönk ve Mestap’a Göre Tasnifi”, Dr. Öğr. Üyesi Fatih Günay’ın “Kemalpaşazade’nin Nesâyih Adlı Eserinde Tanık Gösterilen Filozoflar”, Arş. Gör. Özgür Okmak’ın “Şehzade Cem’in Gazellerinde Klâsik Şiirimizin Hayvanlar Dünyası” başlıklı yazıları yer almaktadır. Bu bölümde de edebiyat ve dil tarihimize dair kimi tespitlerin bulunduğu çalışmalarla klasik Türk şiirinin değerli şahsiyetleri ve eserlerinin farklı yönleriyle ele alındığı makalelere yer verilmiştir.

“Halk Edebiyatı” başlığı altında Prof. Dr. Ali Duymaz’ın “Mahtumkulu’nun Şiirlerinde Ölüm Düşüncesi ve Varoluşun Anlamı Üzerine”, Prof. Dr. Ayşe Yücel

Çetin'in "Dede Korkut Kitabı'nda Sadâkat ve İhanet", Prof. Dr. Bülent Bayram'ın "Başkurdistan Çuvaşlarının Bozyiğit Destanı: Pusyikitpe Aypike (Kaynakları ve Teşekkülü)", Prof. Dr. İsmet Çetin'in "Köy Kitapları", Prof. Dr. Mehmet Aça'nın "Türkiye'de Halk Bilimi Çalışmak ya da Toplumunu ve Kültürünü Eleştirmeden İncelemek", Prof. Dr. Mehmet Erol'un "Karacaoğlan'ın Şiirlerinde Suriye Coğrafyası ve Karacaoğlan'ın Halep Türkmenleri Arasında Anlatılan Bir Hikâyeli Türküsü", Prof. Dr. Muharrem Kaya'nın "Barış Manço'nun Dağlar Dağlar Parçasından Hareketle Dağın Halk Kültürümüzdeki Yeri", Doç. Dr. Ömer Aksoy'un "Küreselleşme ve Modernleşme Karşısında Gelenek ve Töre Algısı Üzerine", Dr. Öğr. Üyesi Selma Sol'un "Bir Saray Başnakkaşı: Levnî'nin Atalar Sözü Destanındaki Dinî Tasavvufi Unsurlar" başlıklı yazıları yer almaktadır.

Eserin son bölümünü oluşturan "Tarih, Kültür ve Sanat" başlığı altında Prof. Dr. Dursun Yıldırım'ın "Reşid Rahmeti Arat ile İki Anı: 1. Geniş Zaman, 2. Bahtiyâr-Nâme Yazması", Prof. Dr. Ömür Ceylan'ın "Cumhuriyeti Kuran Neslin Kesintisiz Türk Tarihi Bilincine Çarpıcı Bir Örnek: Yusuf Akçura-Ahmet Ferit Tek ve VII. Milletlerarası Tarih Bilimleri Kongresi'ne Katılım Meselesi", Prof. Dr. Ruhi Ersoy'un "Ortak Tarih ve Kültür Şuuru Oluşturma Bağlamında Dünden Bugüne Kıbrıs", "Geçmişten Günümüze Milletın İradesinin Devletin İradesine Dönüşüm Mücadelesi", Doç. Dr. Ergin Jable ve Dr. Öğr. Üyesi Cevdet Şanlı'nın "Kosova'da Türk Varlığı, Türkçe ve Türkiye Kurumları ile Kosovalı Türklerin İlişkileri", Doç. Dr. Ömer Aksoy'un "Hersek Müzesi El Yazmaları Katalođu ve Müzede Bulunan Yazmalar", Öğr. Gör. İsa Kocakaplan'ın "Nevâyî Yolu" başlıklı yazıları yer almaktadır. Görüldüğü üzere bu kısım da Türk Dili ve Edebiyatı sahasının farklı dallarındaki bilim insanları tarafından Türklük bilimi ortak paydasında kaleme alınmış tarih, kültür, edebiyat ve sanat yazılarından oluşmaktadır.

Büyük bir emek ve özenle hazırlanarak bilim dünyasının istifadesine sunulmuş olan bu değerli külliyat, Türklük bilimine, araştırmacılara, öğrencilere kayda değer katkılar sağlayacak ve Türk dili sevdalılarının baş ucu kitaplarından biri olacaktır. Bu vesileyle kitabın hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ediyor, kıymetli hocamıza sağlıklı, mutlu, uzun bir ömür diliyoruz.